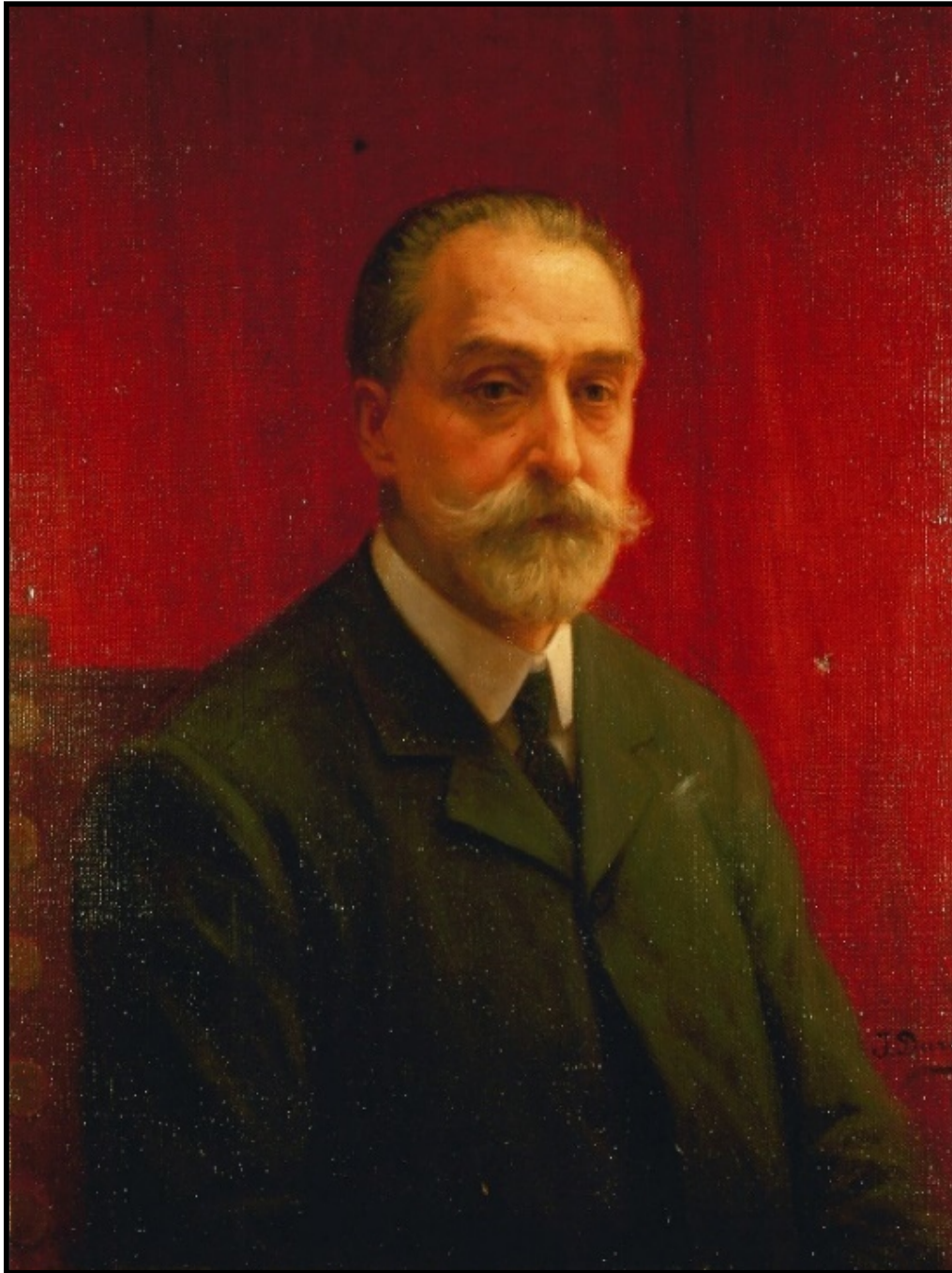

**CONGRÉS DE PATRIMONI MINER I HISTÒRIA DE
LA MINERIA I DE LA GEOLOGIA A CATALUNYA
HOMENATGE A LLUÍS MARIÀ VIDAL**

SOLSONÈS, BAGES I LA NOGUERA, MAIG DE 2018

LLIBRE D'ACTES

Publica: SIGMADOT Editors: Josep Mª Mata - Perelló i Montserrat Ubach i Tarrés

*Lluís Marià Vidal. Oli de J. Duran, 1922.
(Cortesia del Centre Excursionista de Catalunya).*

**CONGRÉS DE PATRIMONI MINER I HISTÒRIA DE LA MINERIA I DE
LA GEOLOGIA A CATALUNYA.**

HOMENATGE A LLUÍS MARIÀ VIDAL.

SOLSONÈS, BAGES i LA NOGUERA, MAIG DE 2018

LLIBRE D'ACTES

Organitzat per

SIGMADOT (Societat Internacional de Geologia i Minería Ambiental pel
Desenvolupament i l'Ordenament del Territori)

Amb la col·laboració de:

SEDPGYM (Sociedad Española para la Defensa del Patrimonio
Geológico y Minero)

Centre Excursionista de Catalunya

Ajuntament de Vilanova de Meià

Ajuntament d'Estopanyà

Col·legi Oficial de Geòlegs de Catalunya

Geoparc de la Catalunya Central

Geoparc de la Conca de Tremp – Montsec

Enginyers Tècnics i de Grau en Mines i Energia de Catalunya

Universitat Politècnica de Catalunya

MANRESA (BAGES, CATALUNYA)

2019

Editors: Josep Maria Mata - Perelló i Montserrat Ubach i Tarrés. Gener de 2019
SIGMADOT - ICEK- Comissió Protecció avenc Montserrat Ubach i l'entorn
I.S.B.N. 978 - 84 - 693 -1670 – 2
Dipòsit Legal: En tramitació

© Autors i editors.

Els treballs originals que figuren en aquest llibre d'actes s'han presentat en el *Primer Congrés de Patrimoni Miner i Història de la Minería i de la Geologia a Catalunya. Homenatge a Lluís Marià Vidal (Solsonès, Bages i La Noguera)*. Maig de 2018. Els autors són els responsables del seu text, contingut i opinions. Les úniques modificacions que s'han pogut realitzar són en el format d'aquells articles que no hagin respectat les normes d'edició.

PRÒLEG

Aquest llibret recull els texts de les ponències i les comunicacions presentades durant la celebració del Primer Congrés sobre el Patrimoni Miner i Història de la Geologia i Mineria a Catalunya en el qual es va retre homenatge a l'il·lustre personatge Lluís Marià Vidal i Carreras (1842-1922), enginyer de mines, geòleg, gran impulsor de l'excursionisme científic i cultural i considerat el pare de l'arqueologia prehistòrica.

El Congrés es va celebrar del 30 de maig al 3 de juny de 2018 i hi van participar diverses entitats científiques catalanes, culturals i excursionistes que es van reunir en diferents indrets del país per parlar del nostre patrimoni miner que, juntament amb el geològic, forma part dels annals -sovint desconeguts- de la pròpia història de Catalunya.

La comarca del Solsonès va ser la primera en acollir el Congrés el dia 30 de maig. Concretament Sant Llorenç de Morunys, on es van organitzar dues sortides de camp: una de reconeixement geològic i l'altra de reconeixement miner. La primera va tenir lloc pels voltants del Santuari de la Mare de Déu de Lord i Coll de Port. La segona es va efectuar a les instal·lacions mineres de l'empresa Knauff. La visita guiada a l'excel·lent Museu-Centre d'Interpretació de la Vall de Lord, de Sant Llorenç de Morunys, va ser la cloenda d'aquesta primera jornada.

L'endemà, 31 de maig, es va celebrar una sessió acadèmica a la ciutat de Solsona dedicada a Lluís Marià Vidal. Durant tota la jornada diversos especialistes van parlar de la contribució de Vidal en les diferents branques de les ciències, com ara la geologia, mineralogia, mineria, fotografia, paleontologia, arqueologia, espeleologia i excursionisme. La major part de les vuit aportacions que es van presentar, així com les ponències de l'acte Central a desenvolupar l'endemà, han quedat recollides en aquestes actes del Congrés. En el transcurs de la sessió acadèmica a Solsona també es va fer la presentació dels dos geoparcs catalans (el de la Catalunya Central i el de la Conca de Tremp-Montsec) així com del projecte del Parc Geològic i Miner del Solsonès.

Durant els dies 1 i 2 de juny les activitats del Congrés es van traslladar a la comarca del Bages, concretament a la seva capital, Manresa, ciutat que, com amfitriona del Congrés, va acollir l'acte central i les sessions, que es van desenvolupar a la seu de l'Escola Politècnica Superior d'Enginyeria. Aquestes dues jornades es van centrar en la Història de la Geologia i de la Mineria, així com en el Patrimoni Geològic i Miner a Catalunya. En total es van pronunciar quatre xerrades i es van presentar vint comunicacions, gaire bé totes recollides en aquest llibret d'actes.

El darrer dia del Congrés, 3 de juny, els actes es van desenvolupar a la comarca de la Noguera, concretament a Vilanova de Meià. La principal activitat geològica va consistir en una excursió a la Pedrera de Meià, un dels indrets més coneguts de la petjada de Lluís Marià Vidal al Montsec. La visita a la Pedrera va rebre les explicades magistrals del paleontòleg lleidatà Antoni Lacasa, gran investigador i defensor de la integritat d'aquest espai i de la conservació dels seus fòssils. La jornada, que incloïa ademés un seguit d'activitats organitzades pel Centre Excursionista de Catalunya sota el nom de "l'Aplec de les Pedres" va aplegat més de cent cinquanta assistents. En total van participar al Congrés prop de dues-centes persones procedents de diferents indrets de Catalunya, d'altres llocs peninsulars i de Colòmbia, Veneçuela i França.

Per primera vegada un congrés científic obria les portes a tothom: excursionistes, aficionats a la geologia, a la mineria, a les activitats de natura en general, als enamorats del Montsec, a les famílies i als nens. Tot, amb la voluntat de difondre la ciència del nostre país i la història de les pedres que escriuen i parlen.

En l'organització hi van participat nombroses entitats i empreses mineres. Des d'aquí els nostre agraiment a: SEDPGYM (Sociedad Española para la Defensa del Patrimonio Geológico y Minero), Geoparc de la Catalunya Central, Geoparc Conca de Tremp – Montsec, Ajuntament de Solsona, Ajuntament de Manresa, Diputació de Barcelona, Consell Comarcal del Solsonès, Consell Comarcal del Bages, Ajuntament d'Estopanyà, Ajuntament de Vilanova de Meià, Enginyers Tècnics i de Grau en Mines i Energia de Catalunya, Universitat Politècnica de Catalunya, Col·legi de Enginyers de Mines del NE d'Espanya, Institut d'Estudis Ilerdencs, Centre Excursionista de Catalunya, Col·legi Oficial de Geòlegs de Catalunya, Museu de Ciències Naturals de Barcelona i Comissió per a la Protecció de l'avenc Montserrat Ubach i l'entorn. També a les empreses ICL, KNAUFF, MASATS i Mintajes RUS.

Finalment agrair la participació dels conferencians i ponents, molt especialment, als autors que ens han fet arribar els textos per a publicar i, com no, a tots els assistents. A tots ells, gràcies.

Josep Maria Mata - Perelló i Montserrat Ubach i Tarrés,
editors de les actes
Gener de 2019

TAULA DE CONTINGUT

PONÈNCIES PRESENTADES A SOLSONA

LLUÍS MARIÀ VIDAL I LA GEOLOGIA DE CATALUNYA Enric Aragonès.....	15
LLUÍS MARIÀ VIDAL I LA MINERALOGIA DE CATALUNYA Frederic Varela i Josep M. Mata - Perelló	33
LLUÍS MARIÀ VIDAL I LA MINERIA DEL BERGUEDÀ Rosa Serra.....	39
LLUÍS MARIÀ VIDAL I LA MINERIA DE CATALUNYA Santiago Santoma	53
LLUÍS MARIÀ VIDAL I LA FOTOGRAFIA CIENTÍFICA Ramon Barnadas	55
LA PETJA DE LLUÍS MARIÀ VIDAL EN L'EXCURSIONISME Albert Vidal	67
LLUÍS MARIÀ VIDAL I LES TERRES DE LLEIDA (LA PEDRERA DE MEIÀ) Antonio Lacasa	83
LA FIGURA DE LLUÍS MARIÀ VIDAL (1842-1922) I L'ARQUEOLOGIA Margarida Genera Monells	91

PONÈNCIES PRESENTADES A MANRESA

HISTÒRIA DE LA MINERIA A CATALUNYA Mariano Ayarzagüena i Margarida Genera i Monells	111
LA RED IBÉRICA DE ESPACIOS GEOMINEROS / A REDE IBERICA DE ESPAÇOS GEOMINEIROS / LA XARXA IBÈRICA D'ESPAIS GEOMINERS Josep M. Mata - Perelló	135

COMUNICACIONS PRESENTADES A MANRESA

LLUÍS MARIÀ VIDAL: ICONOGRAFIA Enric Aragonès i Ramon Barnadas Rodríguez	151
EL CABLE MINER DE CARDONA A SÚRIA Albert Fàbrega.....	173

ELS VIATGES DE LLUÍS MARIÀ VIDAL AL MONTSEC DE RÚBIES (1872-1916) Enric Aragonès	189
LA INDUSTRIA DEL CEMENTO NATURAL DE LA CUENCA LIGNITIFERA DE CALAF. Sergi Falguera	211
HORNOS DE YESO EN LA COMARCA DE OSONA. UN PATRIMONIO MINERO A PROTEGER Sergi Falguera i Jacint Altimiras.....	217
RELEVANCIA MUNDIAL DE LA MINERÍA DE ESTAÑO DE LLALLAGUA, BOLIVIA Pura Alfonso, Rubén Zambrana, Valentín Loredó.....	229
LLUÍS MARIÀ VIDAL: TOTES LES OBRES Enric Aragonès.....	241
MINER - ATLAS . GEOLOCALITZACIÓ I DOCUMENTACIÓ DE MINES, JACIMENTS I PATRIMONI MINER De San Martín, Eloi; Lluís Clapès i Xavier Rodríguez.....	267
COL·LECCIONISME I ARQUEOLOGIA. APUNTS SOBRE AQUESTES PRÀCTIQUES EN EL PRIORAT Margarida Genera i Monells, Maria Garcia Barberà i Paco Lavega Serra.....	279
TROBALLE ARQUEOLÒGIQUES EN EL POU CALENT DE LA GARRIGA, VALLÈS ORIENTAL. NOVES DADES SOBRE EL TERMALISME A LA PREHISTÒRIA Margarida Genera i Monells.....	291
EL PATRIMONI MINER: COM A EINA DE NOVA ACTIVITAT ECONÒMICA AL MUNICIPI DE CELRÀ (GIRONA), AL LLINDAR NORD OEST DEL MASSÍS DE LES GAVARRES I ELS SEUS ANTICS JACIMENTS DE RECURSOS GEOLÒGIC MINERS DEL PALEOZOIC I EOCÈ José Luis Marcuera Blázquez.....	305
LES PRIMERES EXPLOTACIONS DE LA CONCA CARBONÍFERA DE LA SEU D'URGELL: PROJECTES I REALITATS Lluís Obiols Perearnau i Josep Porredón Feliu.....	315
EL LLEGAT VIDAL AL SERVEI GEOLÒGIC DE CATALUNYA (1922) HISTÒRIA I ESTAT ACTUAL Enric Aragonès.....	325
PONTS I ARCS NATURALS DE CATALUNYA. INVENTARI . Jordi Lloret i Prieto i Montserrat Ubach i Tarrés.....	347
CONCLUSIONS.....	375

Durant quatre dies, científics, experts i autoritats es van donar cita a Sant Llorenç de Morunys, Solsona, Manresa i Vilanova de Meià per a parlar del patrimoni miner i de la història de la mineria i la geologia a Catalunya i per a retre homenatge a Lluís Marià Vidal i Carreras (1842-1922).

El Congrés va incloure conferències magistrals, ponències, debats, excursions científiques i interessants visites guiades al Museu-Centre d'Interpretació de la Vall de Lord, a la pedrera de la Knauff de Sant Llorenç de Morunys i a la Pedrera de Meià (Vilanova de Meià, Montsec).

A les activitats hi van participar prop de dues-centes persones procedents de diferents indrets de Catalunya, Andorra, La Franja, Castella, Colòmbia, Veneçuela i França.

PRIMER CONGRÉS DE PATRIMONI MINER I HISTÒRIA DE LA MINERIA I DE LA GEOLOGIA A CATALUNYA. HOMENATGE A LLUÍS MARIÀ VIDAL. SOLSONÈS, BAGES I LA NOGUERA, MAIG DE 2018. LLIBRE D'ACTES. ISBN 978 - 84 - 693 - 1670- 2. Pp. 375 -380

Entre les principals conclusions del Congrés cal assenyalar les següents:

1- Ressaltar la figura de Lluís Marià Vidal (1842-1922) com un dels grans impulsors de la geologia, mineria, espeleologia, mineralogia, paleontologia, arqueologia, fotografia i excursionisme científic de Catalunya.

2- Instaurar, a partir de 2019, el Premi Lluís Marià Vidal a la persona i a la institució que més destaquin en algunes de les activitats en les quals va treballar Vidal o que valoritzin l'amor per la natura com a tret característic de l'il·lustre personatge.

3- Reivindicar que les activitats mineres del nostre país es facin amb absoluta i total harmonia envers la natura i respectant les comunitats autòctones, tot facilitant el desenvolupament rural com eina integradora dels nostres territoris.

4- Recolzar els dos geoparcs del nostre país: el de la Catalunya Central i de la Conca de Tremp-Montsec i potenciar les seves activitats. Alhora, donar suport a la creació del Parc Geològic i Miner del Solsonès i el Parc Geològic i Miner de la Noguera.

5- Preservar íntegrament la Pedrera de Meià (dins el Geoparc Conca de Tremp-Montsec) pels seus valors històrics i paleontològics i que ha proporcionat infinitat de mostres fòssils.

6- Deixar la gran representació d'aquestes mostres fòssils a l'Institut d'Estudis Ilerdencs, a la ciutat de Lleida, però, potenciar el Museu de

Vilanova de Meià facilitant que n'aculli i n'exposi. Demanar rèpliques de les distribuïdes arreu del món.

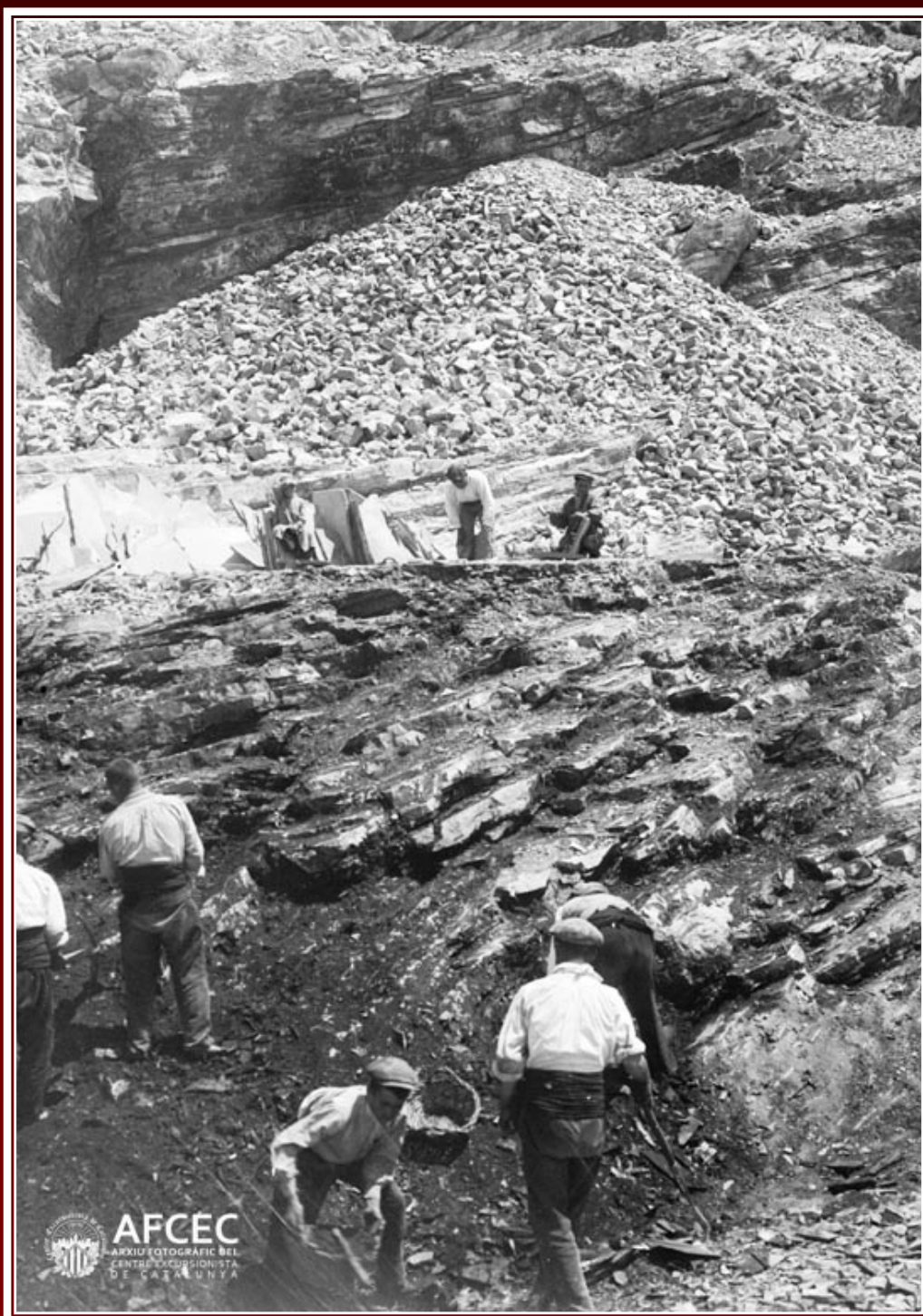
7- Donar suport a la creació del Museu de la Mineralogia dels Pirineus i de les Terres de Lleida, amb la participació del Grup Mineralògic Català i buscar el lloc més idoni a la comarca per a la seva ubicació.

La cloenda del Congrés va tenir lloc, dins els actes del Primer Aplec de les Pedres organitzat pel Centre Excursionista de Catalunya, a l'esplanada de l'ermita de Vilanova de Meià, en un ambient rural i a l'aire lliure.

Activitats lúdiques, dinar, parlaments i un reconeixement al paleontòleg lleidatà Antoni Lacasa, gran investigador i defensor de la integritat de la Pedrera de Meià i de la conservació dels seus fòssils. Va rebre el Premi de la mà de l'alcalde del municipi, en Xavier Terrè, en nom de l'ajuntament de Vilanova de Meià i dels organitzadors del Congrés. Per finalitzar, un recital a càrrec de la violinista local Mercè Vila.

*La Pedrera de Meià
(Cortesia del Centre Excursionista de Catalunya)*